

Проект

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства аграрної політики
та продовольства України

№ _____

Інструкція

з профілактики та боротьби з заразним вузликовим дерматитом великої рогатої худоби

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція визначає порядок проведення профілактичних, діагностичних заходів, для недопущення захворювання на заразний вузликовий дерматит великої рогатої худоби (далі – ЗВД ВРХ), ветеринарно-санітарних заходів у випадку проявів ознак хвороби у тварин в господарствах різних форм власності та підпорядкування, дикій фауні тощо, з метою ліквідації захворювання. Інструкція є обов'язковою для виконання усіма суб'єктами господарювання, незалежно від форми власності і підпорядкування: юридичними та фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності, громадянами, діяльність яких пов'язана з розведенням, вирощуванням, утриманням та/або обігом тварин, спеціалістами ветеринарної медицини, органами місцевого самоврядування та інших органів влади.

1.2. Заразний вузликовий дерматит великої рогатої худоби (нодулярний дерматит, вузликова екзантема, Dermatitis nodulares, Lumpy skin disease) – контагіозне інфекційне захворювання, що характеризується лихоманкою, ураженням лімфатичної системи, набряками підшкірної клітковини та внутрішніх органів, утворенням шкіряних вузлів (горбочків), ураженнями очей та слизових оболонок органів дихання та травлення.

Хворіє велика рогата худоба та буйволи. Сприйнятливі - дикі жуйні тварини.

Джерелом збудника ЗВД ВРХ є хворі тварини, а його переносником – кровосисні комахи.

Летальність хвороби становить від 10 до 30 відсотків.

1.3. Хвороба належить до особливо небезпечних хвороб великої рогатої худоби. ЗВД ВРХ призводить до значних економічних втрат через зниження молочної продуктивності, тимчасову або постійну неплідність, стерильність биків-плідників, ураження шкіри, а також загибель хворих тварин унаслідок секундарних інфекцій.

1.4. Інкубаційний період становить від 7 до 28 діб і залежить від сприйнятливості тварини, типу і вірулентності збудника та шляхів його проникнення в організм.

1.5. У захворілих тварин підвищується температура тіла до 40°C , з'являються водянисті виділення з очей, відмічається в'ялість, відмова від корму, тварини швидко худнуть. Лімфовузли збільшуються, легко пальпуються на стегнах та перед лопатками. Інколи поверхневі лімфовузли мають вигляд набряків.

При важкому перебігу хвороби вражається ротова порожнина, статеві органи, органи дихання та травлення. З ротової порожнини виділяється густа, тягуча слина, з носової порожнини – гнійний слиз з неприємним запахом. Водянисті виділення з очей змінюються слизовими, які при висиханні утворюють кірки. На повіках утворюються виразки. Інколи відмічають кон'юнктивіт. Виразки, що виникають в органах дихання, призводять до утрудненого дихання та загибелі тварини.

По всьому тілу, а інколи лише на кінцівках та животі утворюються внутрішньошкірні вузлики з плоскою поверхнею діаметром 0,5 - 7 см, висотою до 0,5 см. Кількість таких утворень може коливатись від 1-10 до декількох сотень. З часом по краях вузлів (горбочків) епідерміс відділяється, а в центрі тканина некротизується з утворенням характерної впадини, навколо якої утворюється валик із грануляційної тканини розміром 1 – 3 мм. Через 1 – 3 тижні після появи вузлів (горбочків) некротизована тканина легко відділяється, або ж вона, підсихаючи, відпадає сама. Несеквестровані вузлики затвердівають і залишаються на багато місяців.

При асептичному перебігу впадина швидко заповнюється грануляційною тканиною та заростає волоссям іншого кольору. При ускладненнях у глибоких шарах шкіри та підшкірної клітковини з'являються набряки. У лактуючих корів вражається молочна залоза. Вона збільшується в об'ємі, на ній видно вузлики, молоко густе з рожевим відтінком, виділяється краплями, при нагріванні перетворюється на гель.

Хвороба триває близько 4 тижнів, при ускладненнях – довше. З ускладнень часто виникають трахеїти, пневмонії, які супроводжуються атрезією трахеї та утрудненим диханням, ураженням статевих органів, а у самців – тимчасовою статевою стерильністю. Не рідко хвороба ускладнюється вторинною бактеріальною інфекцією, при цьому вражаються суглоби, легені та інші органи.

У телят до місячного віку хвороба може протікати безсимптомно.*

1.6. Специфічні методи лікування ЗВД ВРХ не розроблені.

1.7. Збудником ЗВД ВРХ є ДНК вмісний вірус групи Neethling родини Poxviridae. Зрілі віріони круглої форми, мають подвійну оболонку, щільну серцевину та бокові тільця. За своєю морфологією вірус ідентичний вірусу віспи овець і має з ним антигенну спорідненість.

1.8. Вірус Neethling стійкий до трикратного заморожування, але інактивується при температурі 55⁰ С впродовж 2 годин, при 60⁰ С впродовж 30 хвилин. При 4⁰ С вірус ЗВД ВРХ зберігає активність впродовж 6 місяців.

1.9. Збудник ЗВД ВРХ чутливий до 20 відсотків розчину ефіру, хлороформу, 1 відсоткового формаліну, 2 відсоткового фенолу, 2–3 відсоткового гіпохлориту натрію. Вірус зберігається життєздатним в уражених частинах шкіри не менше 33 днів, в слині до 11 днів, в крові, сечі, молоці, спермі, виділеннях з носової порожнини та очей, слизових оболонках та внутрішніх органах інфікованих тварин до 4 днів. В пробах ураженої шкіри, відібраних через 3 місяці, в полімеразно-ланцюговій реакції (далі - ПЛР) виявляється вірусна нуклеїнова кислота.

1.10. В зовнішнє середовище вірус потрапляє з шматочками ураженої шкіри та вірусомісною спермою, слиною, кров'ю. Зі спермою вірус виділяється протягом 60 днів після клінічного одужання биків-плідників.

II. Терміни та визначення

У цій інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

випадок ЗВД ВРХ або тварина інфікована вірусом - будь-яка тварина або туша тварини у якої були офіційно підтверджені клінічні ознаки хвороби або патолого-анатомічні зміни характерні для ЗВД ВРХ, або у якої було офіційно підтверджено присутність хвороби лабораторними дослідженнями;

епізоотичне вогнище (неблагополучний пункт) – ферми, господарства, пасовища, мисливські угіддя, інші об'єкти де є хворі на ЗВД ВРХ тварини, крім того до епізоотичного вогнища можуть входити тварини, для догляду за якими використовується одне обладнання, або інвентар, а також ті що належать жителям одного населеного пункту*;

забій – будь-який спосіб досягнення смерті тварини зі знекровленням;

зона захисту (буферна зона) – зона, яка встановлюється для захисту ветеринарного статусу тварин благополучної країни або зони, що ізолює її від тварин країни або зони з іншим ветеринарним статусом, шляхом застосування заходів, обумовлених епізоотологією даної хвороби, з метою недопущення занесення її збудника в благополучну країну або зону. До переліку заходів, серед інших, входять: вакцинація, контроль переміщень і посилення нагляду за хворобою;

зона спостереження (нагляду) - територія, що оточує межі зони захисту і встановлюється для здійснення на її території комплексу заходів зі збору, узагальнення та аналізу ветеринарно-санітарної інформації у тому числі її розповсюдження, для своєчасного вжиття належних заходів;

інкубаційний період - максимальний період між проникненням збудника в організм тварини і проявом перших клінічних ознак хвороби;

інфікування - проникнення в організм тварини збудника захворювання;

компетентний орган - центральний орган виконавчої влади що реалізує державну політику у сфері * ветеринарної медицини;

окрема виробнича одиниця - окремо розміщений виробничий підрозділ із індивідуальним статусом стану безпечності, визначеним компетентним органом;

офіційний ветеринар - лікар ветеринарної медицини призначений компетентним органом на виконання офіційних завдань, пов'язаних зі здоров'ям тварин і/або людей, здійснення товарного інспектування;

переносник інфекції - будь-яка хребетна або безхребетна тварина, комаха або інший живий переносник, що передає збудники інфекції від зараженої особи - сприйнятливій особині, яка механічним або біологічним шляхом, може передати і розповсюджувати збудника захворювання, а також корми для тварин або іншими інфікованими об'єктами;

підтвердження зараження - оголошення офіційним ветеринаром про захворювання засноване на результатах лабораторних досліджень. Проте, у разі епізоотії, офіційний ветеринар також може підтвердити присутність захворювання на основі результатів епізоотичного розслідування;

первинний випадок ЗВД ВРХ - будь-який випадок хвороби виявлений вперше;

знезараження - будь-яка обробка біоматеріалу та інших матеріалів, які становлять ризик розповсюдження збудника хвороби, яка здійснюється шляхом, що забезпечує його знищення, в тому числі промислової переробки;

тварина - будь-яка свійська та/або дика тварина тих видів, що є чутливими до прямого зараження, або будь-яка тварина, що ймовірно причетна до перенесення захворювання, як носій інфекції;

умертвіння - будь-який спосіб досягнення смерті тварини.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в законах України "Про ветеринарну медицину" та "Про ідентифікацію та реєстрацію тварин".

III. Профілактика заразного вузликового дерматиту

3.1. З метою запобігання занесення вірусу ЗВД ВРХ на територію України забороняється ввезення з неблагополучних щодо цієї хвороби країн:

ВРХ та буйволів, за виключенням худоби із вільних щодо захворювання територій, яка в день відправки не мала клінічних ознак характерних для ЗВД ВРХ або не вакцинувалась проти цієї хвороби та піддавалась лабораторним дослідженням на наявність вірусу та/або антитіл до нього за 14 днів до відправлення;

диких тварин, крім тих, що в день відправки не мали клінічних ознак захворювання або останні 28 днів знаходились на карантині;

репродуктивного матеріалу, крім отриманого від донорів які в день відбору та наступні 28 днів не мали клінічних ознак захворювання та утримувались в центрі штучного запліднення або господарстві, в яких за цей час не було виявлено жодного випадку ЗВД ВРХ та ці господарства знаходяться в благополучних щодо цього захворювання зонах та були вакциновані проти цієї хвороби за 28-30 днів перед відбором сперми з наступною щорічною вакцинацією, або піддавались лабораторному дослідженню на ЗВД ВРХ з негативним результатом методом серонейтралізації, або непрямого імуноферментного аналізу (далі - ІФА) в день першого відбору репродуктивного матеріалу, або до дев'яностого дня після останнього відбору;

продуктів тваринного походження (від домашньої великої рогатої худоби та буйволів) у тому числі кормів призначених для використання в сільському

господарстві та промисловості, крім оброблених за технологіями, що забезпечують знищення збудника хвороби;

шкір ВРХ, зебу та буйволів.

3.2. Проводиться обов'язкова ідентифікація всього наявного поголів'я ВРХ.

3.3. Здійснюється лабораторний моніторинг ЗВД ВРХ.

Кількість моніторингових досліджень коригується щороку в залежності від наявного поголів'я ВРХ та епізоотичної ситуації.

3.4. Вивід тварин на пасовище дозволяється лише після обробки їх засобами, що забезпечують захист від укусів комах.

3.5. При постановці тварин на стійлове утримання після закінчення випасу проводять обов'язковий клінічний огляд тварин та профілактичну дезінсекцію тваринницьких приміщень.

3.6. Проводяться заходи, направлені на знищення стаціонарних ареалів мешкання комах

3.7. В загрозованих щодо занесення ЗВД ВРХ зонах, визначених рішенням ДНПК при Кабінеті Міністрів України, всі власники зобов'язані проводити обробку сприйнятливих тварин інсектицидними препаратами тривалої дії, що забезпечують їх безперервний захист впродовж періоду визначеного рішенням.

3.8. Обґрунтованим рішенням ДНПК при Кабінеті Міністрів України можливе запровадження профілактичного щеплення сприйнятливих тварин в буферних зонах. Глибина буферної зони та порядок ведення реєстру щеплених тварин визначаються рішенням ДНПК при Кабінеті Міністрів України. Підставою

для формування буферної зони є спалах ЗВД ВРХ на суміжній із Україною території на відстані не більше 100 км.

IV. Діагностика заразного вузликового дерматиту

4.1. Діагноз ставиться комплексно з урахуванням епізоотологічних даних, виявлення клінічних ознак хвороби, патологоанатомічних змін та результатів лабораторних досліджень.

4.2. Для проведення досліджень з виділення вірусу ЗВД ВРХ використовують уражені частинки шкіри, слизових оболонок або підшкірної клітковини. Разом з ураженими тканинами досліджують виділення з носу, очей, слину. Суспензія досліджується методом ПЛР.

4.3. Для проведення гістологічних досліджень в лабораторію направляють біопсійний матеріал уражених ділянок шкіри, відібраний у 10 відсотковий розчин формаліну.

4.4. Для проведення лабораторної діагностики ЗВД ВРХ також проводять виділення вірусу в культурі клітин.

4.5. Для серологічних досліджень використовують реакцію нейтралізації та ІФА.

4.6. Діагноз вважається встановленим після виявлення збудника хвороби за результатами лабораторних досліджень методом ПЛР.

Підтвердження діагнозу відбувається в уповноваженій компетентним органом лабораторії.

4.7. Диференційний діагноз.

ЗВД ВРХ необхідно диференціювати від шкірних уражень зумовлених вірусом Allerton (вузлики локалізуються на поверхні епідермісу, після некротизації відпадають, а шкіра залишається без волосяного покриву і без пошкоджень); дерматофільозу (хронічне ураження шкіри що характеризується утворенням папул, пов'язаних з поверхневими шарами шкіри, вкритими кірочками і припіднятими над шкірою); шкірної форми туберкульозу (вузлики локалізуються вздовж лімфатичних судин кінцівок та шиї, вузлики підшкірні і залишаються значно довше); шкірних реакцій на укуси комах (добре помітні болючі ураження які не мають чітких обмежень, вузлики м'які і розлиті).

V. Заходи при виникненні підозри на заразний вузликовий дерматит

5.1. При виникненні підозри у зараженні тварин вірусом ЗВД ВРХ у господарстві власник або утримувач тварин повинен повідомити про це офіційного ветеринара. Офіційний ветеринар зобов'язаний повідомити про підозру Головного державного інспектора ветеринарної медицини району, району в місті, міста та розпочати епізоотичне розслідування з метою підтвердження або спростування присутності захворювання, у тому числі, приймати участь у відборі зразків для лабораторного дослідження.

5.2. При виникненні підозри про захворювання, Головний державний інспектор ветеринарної медицини відповідної території негайно повідомляє Головного державного інспектора області, встановлює карантинні обмеження на 72 години (до підтвердження діагнозу) та офіційний нагляд за господарством і вимагає від власника та/або утримувача, органу місцевого самоврядування, виконання заходів щодо:

- 1) заборони переміщення сприйнятливих тварин та продукції від них, обліку тварин усіх категорій сприйнятливих тварин в тому числі загиблих, записують кількість тварин. Облік ведеться постійно. Інформація про результати обліку повинна надаватись офіційному ветеринару і може бути ним перевірена;
- 2) надання інформації про господарські зв'язки, переміщення тварин, місця захоронення трупів;
- 3) щоденного клінічного огляду ВРХ в приватній власності громадян у населеному пункті у якому знаходиться неблагополучне господарство, при цьому особлива увага приділяється ВРХ що знаходиться у власності працівників господарства;
- 4) утримання тварин сприйнятливих видів, їх приплоду, генетичного матеріалу від них у відповідних місцях, де їх, у разі необхідності, можна ізолювати, враховуючи роль переносників інфекції, недопущення переміщення, без погодження офіційного ветеринара, як за межі так і в межах господарства до отримання результатів розслідування;
- 5) переміщення осіб, тварин інших видів, що не є сприйнятливими до захворювання, та транспортних засобів до або з господарства, корму для тварин, устаткування, відходів, гною, сміття, добрив або чогось, що може сприяти розповсюдженню захворювання, виключно за погодженням офіційного ветеринара, що встановлюватиме умови для запобігання будь-яким ризикам поширення захворювання;
- б) не проводиться:
  - збір молока, обробка, закладка на зберігання генетичного (племінного) матеріалу (сперма, ембріони, яйцеклітини),
  - забій тварин на м'ясо;

- 7) на входах та виходах з будівель або місць розміщення тварин сприйнятливих до захворювання видів та самого господарства були встановлені належні засоби дезінфекції та дезінсекції;
- 8) не допускається використання і реалізація молока у сирому вигляді, вивіз молока за межі господарства можливий лише після його термічної обробки, яка забезпечує знищення збудника;
- 9) на територію господарства допускаються працівники лише у спецодязі, який пройшов дезінфекцію;
- 10) проводяться лабораторно-діагностичні дослідження усіх випадків загибелі ВРХ та інших сприйнятливих тварин з урахуванням клінічних ознак що супроводжують загибель тварин та результатів епізоотологічного розслідування.

5.3. При проведенні епізоотичного розслідування визначають:

- 1) тривалість часу, протягом якого захворювання могло існувати у господарстві до того, як про нього повідомили або запідозрили;
- 2) шляхи потенційного занесення збудника;
- 3) міжгосподарські зв'язки;
- 4) рух осіб, тварин, туш, транспортних засобів, обладнання або будь-яких інших об'єктів, що могли сприяти розповсюдженню вірусу ЗВД ВРХ до або з господарства, в якому підозрюється захворювання;
- 5) присутність та розповсюдження переносників захворювання.

5.4. Головний державний інспектор ветеринарної медицини відповідної території визначає осіб відповідальних за координацію заходів із ліквідації ЗВД ВРХ і проведення епізоотичного розслідування.

5.5. Власник або утримувач тварин, яких підозрюють у захворюванні, вживає усіх належних заходів для того, щоб забезпечити дотримання заходів

встановлених відповідно до пункту 5.2 до закінчення розслідування і отримання офіційних результатів.

5.6. Головний державний інспектор ветеринарної медицини району може застосовувати будь-які заходи передбачені у пункті 5.2 до інших господарств, якщо їхнє розташування, їхня побудова або контакти із господарствами, де існує підозра на захворювання, дають підстави підозрювати можливе інфікування.

5.7. Заходи зазначені у пунктах 5.1, 5.2 цього розділу не повинні припинятися до підтвердження, або спростування підозри.

5.8. Підставою для підозри щодо ЗВД ВРХ є:

інформація про неблагополуччя території, з якої були завезені тварини, продукція, яка не пройшла термічну обробку, або генетичний (племінний) матеріал;

виявлення у тварин характерних для ЗВД ВРХ клінічних ознак або патологоанатомічних змін;

виявлення специфічних антитіл до вірусу ЗВД ВРХ у однієї або декількох тварин стада, господарства, населеного пункту у якому не проводилась вакцинація.

5.9. При виявленні патологоанатомічних змін характерних для ЗВД ВРХ при здійсненні ветеринарно-санітарної експертизи офіційний ветеринар зобов'язаний повідомити про це Головного державного інспектора ветеринарної медицини відповідної території і вжити заходів для ізолювання туші до встановлення остаточного діагнозу.

VI. Заходи в епізоотичному вогнищі (неблагополучному пункті)

6.1. Після встановлення діагнозу на ЗВД ВРХ в епізоотичному вогнищі встановлюється карантин. Рішенням місцевої державної надзвичайної

протиепізоотичної комісії (далі - ДНПК) затверджують межі неблагополучного пункту, зони захисту, зони спостереження (нагляду) та план заходів з ліквідації та недопущення розповсюдження захворювання за межі неблагополучного пункту та його ліквідації.

Розміри зон захисту та нагляду залежать від епізоотичної ситуації, характеру збудника інфекції (тропізм, варіабельність, штам, спектр патогенності, вірулентність, стійкість в навколишньому середовищі, чутливість різних видів і статевих-вікових груп), шляхів передачі збудника, сезону, особливостей території, історичних, географічних та природно-кліматичних особливостей місцевості. Рівня біобезпеки господарства. Наявності господарських зв'язків, транспортних шляхів, синантропних птахів тощо.

6.2. Крім заходів передбачених у пункті 5.2 цієї Інструкції План заходів із ліквідації, недопущення розповсюдження захворювання повинен передбачати:

1) усі тварини із клінічними ознаками сприйнятливих видів у епізоотичному вогнищі мають бути невідкладно забиті безкровним методом на місці (знищені);

шкури клінічно здорових тварин, забитих у період неблагополуччя дезінфікують методом, що гарантує знищення збудника хвороби і можуть бути вивезені з господарства після зняття карантину;

загиблі та забиті тварини мають бути спалені, рештки закопані у визначеному місці. Ці операції мають виконуватися у такий спосіб, щоб мінімізувати ризик розповсюдження збудника захворювання;

2) усі тварини сприйнятливих видів, що не мають клінічних ознак в епізоотичному вогнищі підлягають обов'язковому щепленню. Тварини, у яких після щеплення проявляються ознаки хвороби підлягають забою у відповідності до п. 1) цього розділу. За відмови власника від щеплення тварин, всі сприйнятливі тварини у епізоотичному осередку підлягають знищенню.

2) корм для тварин, гній, сміття, та інші об'єкти, що можуть бути зараженими, мають бути знищені або оброблені методом який гарантує знищення збудника та переносників захворювання;

3) після виконання операцій, наведених у підпунктах 1, 2 пункту 6.2 цього розділу приміщення, що використовувалися для розміщення тварин сприйнятливих до захворювання видів, їхні околиці, транспортні засоби, що використовувалися для перевезення, та усе обладнання, що може бути зараженим, мають бути очищені та продезінфіковані;

6.3. При захороненні решток тварин, захоронення повинно бути достатньо глибоким, щоб унеможливити доступ тварин до туш, їх частин, решток, і не заразити горизонт ґрунтових вод.

6.4. Поновлення поголів'я у господарстві здійснюється за погодженням головного державного інспектора ветеринарної медицини відповідної території, після отримання задовільних результатів перевірки офіційним ветеринаром, очищення та дезінфекції.

6.5. При цьому офіційний ветеринар здійснює нагляд за тим щоб:

- 1) використовувалися зареєстровані в Україні засоби дезінфекції та дезінсекції які гарантовано діють на збудника і переносників захворювання згідно настанов з їх застосування;
- 2) операції з очищення, дезінфекції та дезінсекції проводилися під офіційним наглядом відповідно до вимог чинного законодавства та у такий спосіб, щоб обмежити ризик поширення захворювання;
- 3) по закінченні операцій зазначених у підпункті 2 пункту 6.6 цього розділу, переконується в тому, що заходи були виконані належним чином і що минуло не менше 28 днів із моменту загибелі чи забою останньої хворої тварини, або щеплення.

6.6. М'ясо, інші продукти забою отримані від тварин підозрілих у захворюванні ЗВД ВРХ але забитих до встановлення підозри, направляють на промпереробку або проварку з урахуванням стійкості збудника.

6.7. З моменту забою до направлення м'яса на промпереробку або проварку дозволяється його тимчасове зберігання в холодильних камерах на спеціальних підприємствах з забою та/або переробки тварин з дотриманням відповідних умов його ізоляції від інших партій м'яса та його цільового використання.

6.8. Внутрішні органи та інші продукти забою тварин забитих після встановлення підозри у захворюванні направляють на технічну утилізацію на спеціалізованих підприємствах.

6.9. Щоразу після забою проводять дезінфекцію, дезінсекцію та дератизацію усіх місць де знаходились забиті тварини.

6.10. У випадку коли господарство складається з двох або більше окремих виробничих одиниць, рішення щодо поводження та застосування обмежувальних заходів до них приймається рішенням ДНПК.

6.11. Тварин, що були піддані щепленню проти ЗВД та внесені до реєстру щеплених тварин забороняється переміщувати, окрім випадків переміщення до забійного пункту з метою негайного їх забою.

VII. Заходи в зоні захисту

7.1. Після підтвердження діагнозу, рішенням місцевої ДНПК навколо зараженого господарства створюється з урахуванням ландшафтно-географічних та природно-кліматичних умов захисна зона із мінімальним радіусом у три кілометри, яка сама знаходиться у зоні нагляду із мінімальним радіусом десять кілометрів.

Визначення меж таких зон повинне враховувати епізоотичну ситуацію, характер збудника інфекції (тропізм, варіабельність, штам, спектр патогенності, вірулентність, стійкість в навколишньому середовищі, чутливість різних видів і статевих-вікових груп), шляхи передачі збудника, сезону, особливостей території, історичних, географічних та природно-кліматичних особливостей місцевості. Рівня біобезпеки господарства. Наявності господарських зв'язків, транспортних шляхів, синантропних птахів, географічні, адміністративні, екологічні та епізоотичні фактори пов'язані з захворюванням, а також спроможності моніторингу.

7.2. Якщо зони розташовуються на території більш ніж одного адміністративного району, територіальні органи компетентного органу відповідних районів співпрацюють у визначенні зон, зазначених у пункті 7.1 цього розділу та затверджують рішенням обласної ДНПК.

7.3. Місцевою ДНПК може бути прийнято рішення, змінювати (зокрема, у разі необхідності, зменшити або збільшити) межі захисної і зони нагляду або тривалість обмежувальних заходів, враховуючи:

фактори їхнього географічного розташування та екологічні фактори, присутність, розповсюдження та тип переносників, результати епізоотичних розслідувань, результати лабораторних досліджень, контрольні заходи, що фактично застосовуються.

7.4. При цьому територіальні органи компетентного органу забезпечують застосування у зоні захисту таких заходів:

- 1) ідентифікація і реєстрація усіх господарств у зоні, в яких є тварини сприйнятливих видів;
- 2) перевірки клінічного стану тварин сприйнятливих видів в усіх господарствах незалежно від форми власності включаючи, у разі необхідності,

відбір зразків для лабораторного дослідження, при цьому звіти за результатами перевірок та висновки повинні збігатися із їх частотою;

3) заборона переміщення та перевезення тварин сприйнятливих видів, дорогами загальнодержавного та/або місцевого значення за виключенням службових доріг господарств. Проте, компетентний орган може надавати звільнення від такої заборони для переміщення тварин дорогою або залізницею без розвантаження або зупинок після проведення лабораторних досліджень на наявність збудника ЗВД ВРХ;

4) тварини сприйнятливих видів повинні залишатися у господарстві, в якому вони утримуються, окрім випадків транспортування під офіційним наглядом безпосередньо до бійні розташованої у цій зоні для екстреного забою або, якщо така зона не має бійні під ветеринарним наглядом, то до бійні у зоні нагляду визначеної компетентним органом.

7.5. Заходи вжиті у зоні захисту зберігаються не менше 28 діб після знищення усіх клінічно хворих тварин в епізоотичному вогнищі, або з дати останньої вакцинації відповідно до пункту 6.2 цієї Інструкції, та проведення операцій з очищення та дезінфекції відповідно до пункту 6.9 цієї Інструкції.

Проте, якщо захворювання передалося, головний державний інспектор ветеринарної медицини району може продовжити тривалість заходів і встановити положення для введення індикаторних тварин.

Територіальні органи невідкладно інформують компетентний орган про вжиті ними заходи.

До закінчення періоду зазначеного у першому абзаці цього пункту правила, що застосовуються до зони захисту, також застосовуються до зони нагляду.

В цій зоні проводяться лабораторно-діагностичні дослідження усіх загиблих тварин сприйнятливих видів з урахуванням клінічних ознак, що супроводжують

загибель тварин та результатів епізоотологічних даних. Організують боротьбу з комахами-переносниками.

Забороняється проведення виставок, ярмарок, аукціонів інших заходів з залученням живих тварин сприятливих до збудника ЗВД ВРХ.

За рішенням Компетентного органу, підтвердженого рішенням ДНПК, може проводитись вакцинація ВРХ з метою захисту конкретної породи.

Поводження з вакцинованою ВРХ здійснюється у відповідності до п. 6.11. даної інструкції.

Продукти забою отримані від щеплених тварин в перші 28 діб після щеплення піддаються промисловій переробці, шкури знищуються. Після зняття обмежень продукти забою використовуються на загальних підставах.

7.6. У випадку проведення вакцинації, мають дотримуватись такі правила:

- 1) вакцинуються всі ідентифіковані тварини, не ідентифіковані тварини примусово ідентифікуються, у випадку відмови власника - знищуються;
- 2) всі вакциновані тварини вносяться до реєстру, який ведеться компетентним органом;
- 3) всі вакциновані тварини повинні залишатися в межах господарств де була проведена вакцинація, доки їх не відішлють до бійні, призначеної компетентним органом, для негайного забою. У випадку необхідності переміщення тварин (в т.ч. для спільного випасання) може дозволятися лише після того, як державний інспектор ветеринарної медицини виконає перевірку усіх підозрюваних тварин у господарстві/домогосподарстві і підтвердить, що у зараженні більше не підозрюється жодна тварина, але не раніше ніж через 28 діб після завершення вакцинації.

7.8. Територіальні органи щоденно, до закінчення вакцинації інформують компетентний орган про хід вакцинації.

VIII. Заходи в зоні нагляду

8.1. В зоні нагляду застосовувалися такі заходи:

- 1) реєстрація усіх господарств у зоні, в яких є тварини сприйнятливих видів;
- 2) перевірка клінічного стану тварин сприйнятливих видів в усіх господарствах незалежно від підпорядкування та форми власності. У разі підозри хвороби проводять відбір зразків для лабораторного дослідження;
- 3) переміщення тварин сприйнятливих видів у межах зони нагляду здійснюється за погодженням територіального органу;
- 4) тварини сприйнятливих видів повинні залишатися в межах зони нагляду впродовж не менше 28 діб після останнього випадку захворювання. Після цього тварини можуть бути переміщені з цієї зони під офіційним наглядом безпосередньо до бійні погодженої з територіальним органом компетентного органу для невідкладного забою. Таке переміщення здійснюється за погодженням територіального органу компетентного органу лише після того, як офіційний ветеринар проведе перевірку усіх тварин сприйнятливих видів у господарстві та підтвердить те, що жодна тварина не підозрюється в інфікуванні.

Якщо заборони, передбачені у пунктах 5.2, 6.2 цієї Інструкції, залишаються чинними понад 30 діб через подальші випадки захворювання та у результаті проблем, що виникли в утриманні тварин, компетентний орган може, після подання клопотання власником, що пояснює підстави такого застосування, дозволити переміщення тварин із господарства у межах зони захисту або зони нагляду, за умови, що:

- 1) проведено перевірку усіх тварин у господарстві з якого планується переміщення;

- 2) тварини, що переміщуватимуться, пройшли лабораторну перевірку на наявність антитіл до вірусу ЗВД із негативним результатом;
- 3) кожна тварина ідентифікована;
- 4) господарство призначення знаходиться або у зоні захисту, або у зоні нагляду;
- 5) Вжиті усі запобіжні заходи, зокрема, шляхом очищення та дезінфекції вантажівок перед завантаженням та після перевезення, з метою уникнення ризику поширення збудника захворювання у ході такого переміщення.

8.2. Місцева ДНПК забезпечує інформування населення про обмеження та заходи з ліквідації хвороби у зонах захисту та нагляду, і вживає необхідних організаційних заходів для їх виконання.

ІХ. Зняття карантинних обмежень

9.1. Карантин знімають через 28 діб після останнього випадку знищення хворої тварини, проведення заключних ветеринарно-санітарних заходів.

9.2. Після зняття карантину впродовж 90 діб:

зберігається заборона на вивіз та реалізацію ВРХ за межі оздоровленого неблагополучного пункту, окрім випадків вивезення худоби на забій на визначених підприємствах;

комплектація стада раніше неблагополучного господарства дозволяється з регіонів благополучних щодо ЗВД ВРХ за умови отримання негативних результатів лабораторних досліджень відповідно до репрезентативної вибірки яка гарантує 95% вірогідність виявлення збудника;

на території оздоровленого неблагополучного пункту перед вигоном на пасовище ВРХ усіх тварин обробляють репелентами;

протягом року тварини, що були завезені для комплектування стада в раніше неблагополучне господарство проводять лабораторне дослідження відповідно до репрезентативної вибірки яка гарантує 95% вірогідність виявлення збудника.

Х. Правила безпеки для обслуговуючого персоналу в неблагополучних господарствах

10.1. При проведенні карантинних заходів у неблагополучних щодо ЗВД ВРХ господарствах (відділеннях, фермах, дворах) інших робіт, пов'язаних з контактом із заразним матеріалом, необхідно дотримуватись виконання правил техніки безпеки.

10.2. Обслуговуючий персонал та/або утримувач тварини забезпечується мийними та дезінфекційними засобами, спеціальними одягом, індивідуальними засобами захисту, додатково проводиться інструктаж щодо дотримання правил особистої гігієни.

Спецодяг та спецвзуття після кожної зміни знезаражують, разовий одяг спалюють.

Особи що працюють з дезінфекційними засобами повинні чітко дотримуватись правил особистої гігієни.

Під час використання препаратів, що подразнюють слизові оболонки очей та органів дихання, працювати дозволяється тільки в респіраторах та захисних окулярах, а при контакті з концентрованими розчинами необхідно користуватись гумовими рукавичками.

В аптечках першої допомоги повинні бути розчини, що нейтралізують дезінфекційні речовини, які використовуються.

10.3. Палити та вживати їжу під час роботи з дезінфекційними речовинами забороняється. Після проведення дезінфекції обличчя та руки необхідно вимити теплою водою з милом.

Директор Департаменту тваринництва

М. Кваша